

Заклучэнне. Такім чынам, у вершы “Сыну” Алены Багамолавай адлюстроўваюцца перажыванні маці, якая імкнецца абараніць свайго сына ад усіх жыццёвых пакут. Інтымная лірыка ў спалучэнні з філасофскімі разважаннямі стварае ўнікальную атмасферу, у якой любоў і клопат маці становяцца цэнтральнымі тэмамі. Праз мастацкія сродкі пісьменніца выяўляе глыбіню сваіх пачуццяў, перадае чытачу эмоцыі, з якімі можа сутыкнуцца кожны. Выкарыстанне моўна-стылістычных сродкаў спрыяе ўдасканаленню сэнсавага плана, дзе любоў маці да сына становіцца цэнтральнай тэмай, стварае гарманічнае гучанне і выразнасць мастацкага твора.

1. Архіў вершаў А.М. Багамолавой (у электронным выглядзе). – 41 с.
2. Рагойша, В.П. Тэорыя літаратуры ў тэрмінах: дапам. / В.П. Рагойша – Мн.: Беларуская энцыклапедыя, 2001. – 384 с.
3. Стылістыка мастацкага тэксту: метадычныя рэкамендацыі / склад. Г.К. Семанькова. – Тэкст: электронны // Рэпозіторый ВДУ імя П.М. Машэрава. – URL: <https://rep.vsu.by/handle/123456789/28226> (дата звароту: 07.03.2025). – Электр. копія друк. выд.: Віцебск: ВДУ імя П.М. Машэрава, 2021. 47 с.

АКСІЯСФЕРА ЎЗАЕМААДНОСІН ТВОРЧАЙ АСОБЫ З ГРАМАДСТВАМ У РАМАНЕ У. КАРАТКЕВІЧА «ЛЕАНІДЫ НЕ ВЕРНУЦЦА ДА ЗЯМЛІ»

Вараб’ёва А.Д.,

студэнтка 4 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь
Навуковы кіраўнік – Навасельцава Г.В., канд. філал. навук, дацэнт

Творчая дзейнасць з’яўляецца важным інструментам выражэння духоўна-маральных ідэалаў народа. Вобраз творчай асобы з’яўляецца неад’емным кампанентам аксіясферы духоўнага жыцця беларусаў. У айчынной літаратуры творчай асобай можа быць прадстаўлены не толькі мастак слова, але і літаратурны крытык, рэдактар, прадстаўнік любой творчай прафесіі.

Вобраз творчай асобы паслядоўна прадстаўлены ў творах айчынной літаратуры на розных этапах яе развіцця. У рамане «Леаніды не вернуцца да Зямлі» У. Караткевіча значная аўтарская ўвага скіраваная на асобу Андрэя Грынкевіча [1]. Актualнасць нашай работы абумоўленая тым, што названы вобраз з’яўляецца адным з найбольш эфектыўных інструментаў фарміравання духоўна-маральных ідэалаў школьнікаў, а таксама нацыянальнай самасвядомасці маладога пакалення беларусаў. Мэта даследавання – на прыкладзе вобраза Андрэя Грынкевіча з рамана У. Караткевіча «Леаніды не вернуцца да Зямлі» раскрыць аксіясферу ўзаемаадносін творчай асобы з грамадствам.

Матэрыял і метады. Матэрыялам даследавання з’яўляецца раман У. Караткевіча «Леаніды не вернуцца да Зямлі», выкарыстаны апісальны метады з элементамі кампаратывнага аналізу.

Вынікі і іх абмеркаванне. Вобраз творцы ў літаратурнай спадчыне вядомага беларускага пісьменніка У. Караткевіча займае важнае месца. Ён прадстаўлены ў такіх вершах, як «Радок бяззбройны і бясспрэчны» [2], «Фантазія» [3], а таксама пражытых творах, напрыклад, лірычным рамане «Леаніды не вернуцца да Зямлі». У названых мастацкіх творах вобраз мастака рэпрэзентуецца па-рознаму. Так, у вершы «Радок бяззбройны і бясспрэчны» і рамане «Леаніды не вернуцца да Зямлі» пісьменнік паўстае моцным і аснова яго сілы – у першую чаргу ў цеснай сувязі са сваім родным краем. Такім чынам наш зямляк У. Караткевіч акрэсліў, што прызначэнне і місія пісьменніка ў тым, каб служыць народу, быць выразнікам яго думкі.

У вершы «Фантазія» У. Караткевіч паказаў сітуацыю, пры якой вядомыя нам прадстаўнікі творчай дзейнасці з’яўляюцца забытымі і трапляюць у «Клуб адрэнутых». І, нягледзячы на тое, што пісьменнік паказаў такое, здавалася б, сумнае развіццё падзей, ён увасобіў у вершы ідэю, што мастакі ў першую чаргу вартыя павагі, гонару, шчасця.

Акрамя таго, У. Караткевіч акрэсліў, што людзі часта не маглі своєчасова навучыцца цаніць творцаў, якія аддаюць сябе сваёй зямлі і свайму народу, разуменне ролі мастакоў прыходзіла толькі з часам і, найчасцей, пасля смерці творчай асобы.

Па-мастацку сфармуляваныя пісьменнікам жыццёвыя назіранні з'яўляюцца важнымі для нашага даследавання, бо даюць агульнае разуменне пра каштоўнасць напаўненне вобраза творцы ў літаратурнай спадчыне У. Караткевіча і ў айчынным мастацтве слова ўвогуле. Такім чынам, мастак слова ў творах нашага земляка паўстае як самаадданы чалавек з высокімі маральна-духоўнымі ідэаламі, служыць сваёй зямлі і свайму народу. Гэта чалавек, які не дбае пра славу, а проста ведае, што яго дзейнасць не знікне бяследна, а таму выконвае свой абавязак бездакорна.

У першай палове 1960-х гадоў у айчыннай літаратуры пад уплывам дэмакратычных грамадскіх пераўтварэнняў адбываліся працэсы яе праблемна-тэматычнага абнаўлення, узбагачалася жанрава-стыльвая палітра. Як зазначае літаратуразнаўца Г.В. Навасельцава, пісьменнікамі разглядаюцца ўзаемадасюны творчай асобы і грамадства, і гэта выклікана найперш «тым, што актывізавалася аўтарская ўвага да асобы, пачалося мастацкае вывучэнне яе духоўнага жыцця» [4, с. 73]. У літаратуры ўзніклі ўмовы для стварэння лірычнага рамана, дзе мастацкае адлюстраванне рэчаіснасці адбывалася праз суб'ектыўнае бачанне асобай навакольнага свету.

У цэнтры лірычнага рамана У. Караткевіча «Леаніды не вернуцца да Зямлі» [1] знаходзіцца асоба А. Грынкевіча. Названы герой з'яўляецца сапраўдным прадстаўніком беларускай інтэлігенцыі. Пры тым важна ўлічваць той факт, што не толькі сам Андрэй Грынкевіч – інтэлігент, яго продкі таксама былі інтэлігентамі, а таму мы можам гаварыць пра якасна новы для айчыннай літаратурнай традыцыі вобраз. Трэба адзначыць, што праз вобраз галоўнага героя лірычнага рамана У. Караткевіч паказаў узор пісьменніка і чалавека. Не выключаны той факт, што гэты вобраз часткова з'яўляецца аўтабіяграфічным, бо, як вядома, у іншых герояў рамана былі свае прататыпы. У любым выпадку многія ідэі, выказаныя Андрэем Грынкевічам, блізкія і самому пісьменніку.

Андрэй Грынкевіч – малады студэнт, які цікавіцца гісторыяй сваёй сям'і. Так, ён імкнецца даведацца больш пра удзел сваіх продкаў у надзвычайных падзеях, што адбыліся ў XIX стагоддзі, устанавіць, ці праўдзівымі былі тыя падзеі. Гістарычная праўда з'яўляецца адной з важнейшых духоўна-маральных каштоўнасцяў для галоўнага героя твора, дзеля чаго ён гатовы весці актыўны пошук адказаў на свае пытанні.

Не менш важнымі для Андрэя Грынкевіча з'яўляецца цікавасць і любоў да мастацтва. Адзначым, што ён з ахвотай наведваў лекцыі Ірыны Горавай, уступаў у дыскусіі з выкладчыцай. І нават у аснове іх узаемнай сімпатыі былі агульныя інтарэсы: любоў да мастацтва і паэзіі. Ірына Горава паўплывала на сталенне Андрэя як пісьменніка. Успомнім, што яна не хваліць першыя, слабыя вершы студэнта, а згаджаецца з выказанай Андрэем самакрытычнай думкай: «Дрэнна. – І сапраўды дрэнна, слаба. – Не кладзецца на ноты ракі, ночы, песні. Нешта ва ўсім гэтым не тое» [2, с. 91]. Такім чынам, Андрэй Грынкевіч і Ірына Горава ўспрымаюць мастацтва як адну з найбольш важкіх этычных вартасцяў, як высокі духоўна-маральны ідэал, да якога варта імкнуцца.

У творчым і грамадскім станаўленні Андрэя Грынкевіча, якое паслядоўна адлюстравана У. Караткевічам, важную ролю адыграла сямейнае выхаванне. Яшчэ ў дзяцінстве маці шмат расказвала Андрэю пра кнігі, іх ролю ў нацыянальнай гісторыі розных краін свету: «Так і ён знайшоў спачатку адзін вельмі старажытны рукапіс, а потым і другі. І гэта былі кнігі такой паэтычнай сілы, што ўся Чэхія ажыла духам» [1, с. 81]. У выніку ўжо ў раннім узросце Андрэй зразумеў вялікае ўздзеянне мастацтва на грамадскую думку, яго уплыў на свядомасць асобы і народа.

Заклучэнне. Такім чынам, галоўны герой рамана У. Караткевіча «Леаніды не вернуцца да Зямлі» Андрэй Грынкевіч – гэта сапраўдны інтэлігент, які бачыць сваім прызначэннем развіваць мастацтва слова, служыць свайму народу. Ён добра

ўсведамляе значную вартасць гістарычнай праўды, як творца вылучае ў якасці найбольш важкіх эстэтычную і духоўна-маральную функцыі мастацтва, падае узор годных чалавечых паводзін.

1. Караткевіч, У. Леаніды не вернуцца да Зямлі: раман амаль што сентыментальны / У. Караткевіч. – Мінск: Папуры, 2021. – 496 с.
2. Караткевіч У. Збор твораў: У 8 т. Т. 1. Вершы, паэмы / [Аўт. прадм. В.Быкаў]. – Мінск: Маст. літ., 1987. – 431 с.
3. Фантазія. URL: <https://belarusy.net/uladzimir-karatkevich/fantaziya/> (дата абрацання: 03.03.25).
4. Навасельцава, Г.В. Жанр рамана ў беларускай літаратуры другой паловы XX – пачатку XX стагоддзя: манаграфія / Г. В. Навасельцава. – Тэкст: электронны // Рэпозіторый ВДУ імя П. М. Машэрава. – URL: <https://rep.vsu.by/handle/123456789/25755> (дата абрацання: 25.11.2024). – Электронная копія печ. изд. – Віцебск: ВДУ імя П. М. Машэрава, 2020. – 268 с.

ПРОБЛЕМА ТРАНСФОРМАЦИИ ГЕНДЕРА ПЕРСОНАЖЕЙ ПРИ ПЕРЕВОДЕ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ (НА ПРИМЕРЕ СБОРНИКА РАССКАЗОВ «КНИГА ДЖУНГЛЕЙ» Р. КИПЛИНГА)

Васьковская А.Г.,

студентка 4 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Синкевич Т.И., ст. преподаватель

Искажение гендера персонажей при переводе с английского языка на русский – это важная и многогранная тема, которая затрагивает как лингвистические, так и культурные аспекты. При переводе художественных произведений часто возникает необходимость адаптировать персонажей к культурным и языковым особенностям целевой аудитории. Это может привести к изменению пола или гендерной идентичности персонажей, что, в свою очередь, вызывает множество вопросов и дискуссий. В данной статье нами был проведён анализ особенностей перевода на русский язык сборника рассказов Редьярда Киплинга «Книга джунглей» Е.М. Чистяковой-Вэр и Н.Л. Друзес. Цель исследования – определение языковых и культурных причин изменения пола персонажей и последствия этих изменений при переводе произведения Р. Киплинга «Книга джунглей».

Материал и методы. Материалом послужил сборник рассказов Р. Киплинга «Книга джунглей». В работе использованы описательный метод, метод сравнительного анализа.

Результаты и их обсуждение. При переводе часто необходимо вносить изменения в грамматическую, лексическую и семантическую структуры языка. Традиционно при переводе художественного текста переводчики изменяли пол персонажей в зависимости от рода существительного в русском языке. Однако такая практика, игнорирующая гендерную идентификацию в оригинальном тексте, может в некоторых случаях исказить восприятие произведения. Так, например, Багира в оригинальной «Книге джунглей» является самцом, о чём мы можем судить по местоимениям мужского рода «he», относящимся к этому персонажу:

«Everybody knew Bagheera, and nobody cared to cross his path; for he was as cunning as Tabaqui, as bold as the wild buffalo, and as reckless as the wounded elephant» [6].

«Все в джунглях знали Багиру, и никто не захотел бы становиться ей поперёк дороги, ибо она была хитра, как Табаки, отважна, как дикий буйвол, и бесстрашна, как раненый слон» (перевод Н.Л. Друзес) [3].

Интересно то, что нет ни одного перевода «Книги джунглей» на русский язык, где Багира была бы самцом, как в оригинале. Одной из основных причин этого, как мы полагаем, наличие языковых особенностей, ибо в русском языке гендерные различия имеют грамматическое выражение. Так, например, в «Русской грамматике» 1980 года М.А. Кронгауз выделяет некоторые морфологические средства, которые